

LES MAÎTRES
FLAMANDS
2018-2020

 Flanders
State of the Art



FR

Le Regard de Bruegel

Reconstruction
du paysage

06

« Des craeyen ende raeven aes »

Bas Smets

En tant qu'architecte-paysagiste, Bas Smets jette un regard unique sur le paysage. Pour son intervention, il a analysé avec son équipe la composition du paysage dans une sélection de tableaux de Bruegel. Cette analyse a révélé l'importance des arbres et des autres éléments verticaux pour rythmer le paysage. Ils orientent le regard et encadrent les récits que Bruegel souhaite raconter.

Le parcours

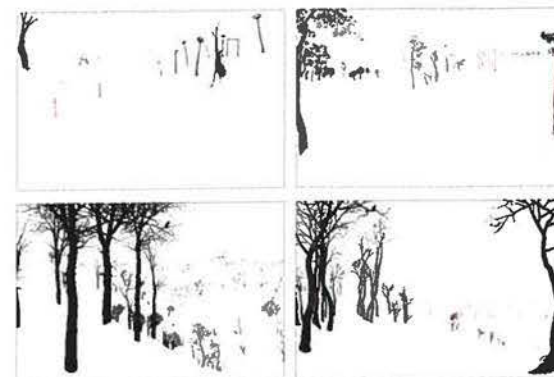
Smets a choisi de reconstruire dans la réalité les éléments verticaux de la composition *Le Triomphe de la Mort* (ill. p. 34-35). Pour ce faire, il a choisi Kapelleveld, une colline, au cœur du Pajottenland, qui ressemble à celle du tableau. Sur le tableau Bruegel a remplacé les arbres par une série d'instruments de torture. Alors que les arbres sont porteurs de vie, les roues de torture symbolisent la mort.

Elles témoignent des punitions terribles infligées à ceux qui n'étaient pas de fervents croyants ou qui ne s'étaient pas montrés fidèles au pouvoir du XVI^e siècle. Smets entendrait-il conscientiser le visiteur des nombreux réflexes d'intolérance qui resurgissent actuellement dans notre société? Pour Smets, ces roues évoquent également des antennes GSM, des pylônes électriques ou des nids de cigogne.

Les longs mâts jalonnent le paysage comme des points d'ancrage contemporains tandis que les oiseaux les utilisent pour se reposer. Le titre fait référence au

Bas Smets

36



proverbe médiéval « Des craeyen ende raeven aes » (la pâture aux corneilles et aux corbeaux) que Karel van Mander utilise dans son *Schilder-Boeck* (1604) comme légende pour *Le Triomphe de la Mort*. Des victimes attachées à la roue, servent de pâture aux corneilles et aux corbeaux. En agrandissant cet élément du tableau, Smets vous confronte au sens caché souvent présent dans l'œuvre de Bruegel. Mais il détourne volontairement cette stratégie: ce qui, de loin, semble horrible n'est, de près, rien de plus qu'un élément innocent du paysage.

Le parcours

Bas Smets

Bas Smets est architecte-paysagiste et ingénieur-architecte. Il a créé son propre bureau à Bruxelles en 2007 et a développé une pratique internationale avec des projets dans plus de dix pays: des points de vue sur le territoire à des projets d'infrastructures paysagères, des parcs aux jardins privés, des places publiques aux plateaux de cinéma. La recherche artistique et scientifique joue un rôle central dans son travail.

37

Bas Smets



NL

De Blik van Bruegel

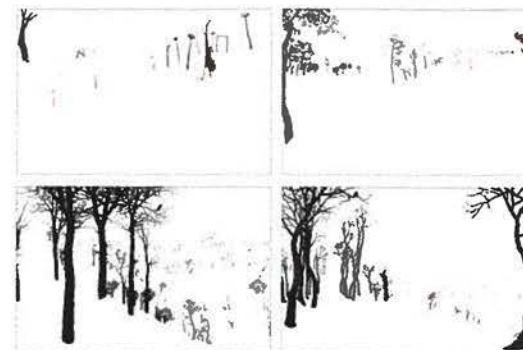
Reconstructie
van het landschap

'Des craeyen ende raeven aes'

Bas Smets

Als landschapsarchitect kijkt Bas Smets op een specifieke manier naar het landschap. Voor zijn interventie analyseerden hij en zijn team enkele van de schilderijen van Bruegel naar hun landschappelijke compositie. Uit deze analyse bleek het belang van bomen en andere verticale elementen om het landschap te ritmeren. Ze leiden de blik de diepte in en kaderen de verhalen die Bruegel op voor- en achterplan wil vertellen. Smets heeft ervoor gekozen de compositie van verticale elementen uit *De Triomf van de Dood* te reconstrueren in de realiteit (zie p. 34-35). Hiervoor heeft hij het Kapelleveld uitgekozen. Deze heuvel in het Pajotse landschap lijkt op de heuvel van het schilderij. Opvallend is dat in dit schilderij een reeks marteltuigen de functie van de bomen heeft overgenomen. Waar de bomen als drager van leven staan, symboliseren de folterwielen de dood. Ze zijn getuigen van de vreselijke straffen die in de 16^{de} eeuw gegeven werden aan wie niet standvastig was in zijn geloof of trouw aan de overheersers.

Wil Smets ons hiermee ook bewust maken van de vele intolerante reflexen die er vandaag de dag in onze maatschappij terug te vinden zijn? Voor Smets doen folterwielen visueel ook denken aan gsm-masten, ooievaarsnesten of elektriciteitspalen. De lange palen zullen visueel interfereren met deze hedendaagse ankerpunten in het landschap.



Maar van dichtbij zal je de vogels op de wielen zien zitten die ze als rustplaats zullen gebruiken. De titel refereert aan een middeleeuws spreekwoord *Des craeyen ende raeven aes*. Karel van Mander, de eerste biograaf van Bruegel, gebruikte dit onderschrift in zijn *Schilder-Boeck* (1604) bij het schilderij *De Triomf van de Dood*. De slachtoffers, vastgebonden aan het rad, dienden als aas voor de vogels. Met zijn installatie vergroot Smets een element uit het werk van Bruegel uit en confronteert hij ons met de dubbele betekenis die vaak verscholen zit in het werk van Bruegel. Maar Bas Smets draait Bruegels strategie bewust om, wat van veraf vreselijk lijkt, is van dichtbij een onschuldig onderdeel van het landschap.

Bas Smets

Bas Smets is landschapsarchitect en ingenieur-architect. In 2007 startte hij een eigen bureau in Brussel en bouwde een internationale praktijk uit met projecten in meer dan tien landen: van territoriale visies tot infrastructurele landschapsprojecten, van parken tot private tuinen, van publieke pleinen tot filmsets. Artistiek en wetenschappelijk onderzoek spelen een centrale rol in zijn werk.